EMPIRE ECONOMIC CONSULTING

נקודת המפנה: שינוי ההרכב הדמוגרפי במערכת החינוך בישראל

מחקר אמפירי על בסיס נתוני משרד החינוך:
כיתה א' וגני הילדים, 2005-2026, ותחזית עד 2035

אוקטובר 2026

אלי מורגנשטרן, מאיר שימלמן

אודות אמפייר ייעוץ כלכלי אסטרטגי

אמפייר ייעוץ כלכלי אסטרטגי בע"מ היא חברת ייעוץ המתמחה בכלכלה ובמדיניות ציבורית. החברה מלווה משרדי ממשלה, גופים ציבוריים, ארגונים עסקיים וארגוני חברה אזרחית בתכנון מדיניות, בעיצוב רפורמות, בבניית מודלים כלכליים ובניתוח נתונים, בתחומי החינוך, התחבורה, התשתיות, התעסוקה והרווחה.

אמפייר הוקמה על ידי אלי מורגנשטרן, יועץ כלכלי-אסטרטגי בעל ניסיון רב שנים בניהול תקציבים בהיקף של עשרות מיליארדי שקלים, בהובלת רפורמות משמעותיות במגזר הציבורי ובניהול משברים לאומיים, לרבות תפקידי מפתח באגף התקציבים במשרד האוצר. צוות החברה משלב היכרות מעמיקה עם תהליכי קבלת ההחלטות בממשלה עם יכולות מתקדמות בבניית מודלים כמותיים, בתחזיות תקציביות ובניתוח נתונים, ומספק ללקוחותיו תשתית אמפירית מוצקה לקבלת החלטות מושכלת.

פרטי התקשרות:

טלפון: 055-9869636

דוא"ל: office@em-pire.com

אתר: em-pire.com

תקציר מנהלים

התפלגות התלמידים בין זרמי החינוך בכיתה א' מהווה מדד מקדים מרכזי לעתידה של מערכת החינוך ולעתידה של מדינת ישראל. מחזורי הלימוד הנכנסים למערכת החינוך כיום, הם אלה שבתוך שני עשורים יעצבו בהדרגה את שנתון הגיוס, הלימודים הגבוהים ואת שוק העבודה הישראלי.

מטרתו העיקרית של מחקר זה הינה לבחון את המגמות הדמוגרפיות השונות של זרמי מערכת החינוך כפי שבאות לידי ביטוי בשכבת כיתות א' ובגני הילדים, ולייצר תחזית להתפלגות אוכלוסיית התלמידים בין הזרמים השונים לשנים הקרובות.

המחקר מבוסס ברובו על ניתוח הנתונים המנהליים של משרד החינוך, המאפשר חלוקה מדויקת של אוכלוסיית התלמידים לזרמים השונים. בשונה מתחזיות התלמידים במערכת החינוך של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס), המבוססות על נתוני תחזית האוכלוסייה, מחקר זה נשען על נתוני משרד החינוך של ההרשמה בפועל לכל זרם, שנה אחר שנה, ובכך מאפשר לזהות מגמות חדשות מהשנים האחרונות אשר אינן משתקפות בניתוחים הדמוגרפיים שבוצעו עד כה.

על פי נתוני משרד החינוך לשנים 2005-2026, החל משנת הלימודים תשפ"א (2019/2020) נרשמת ירידה עקבית באחוז התלמידים הלומדים בזרם הממלכתי-עברי מכלל תלמידי כיתה א', מכ-42% בשנת 2020 עד לכ-35% בשנת 2026. זאת, בניגוד למגמה בשני העשורים שלפני כן, בה אחוז זה נשאר יציב יחסית באזור ה-41%. ירידה זו של חלקו של החינוך הממלכתי-עברי נובעת בעיקר מירידה עקבית של סך התלמידים בזרם זה, בניגוד לשני העשורים שקדמו לו, במקביל להמשך מגמת הגידול במספר תלמידי כיתה א' בחינוך החרדי בשנים האחרונות.

במשך שלוש שנים, משנת תשפ"ג (2022/2023) ועד לשנת תשפ"ו (2025/2026) ירד מספר תלמידי כיתה א' בחינוך הממלכתי-עברי באופן רציף, עם ירידה כוללת של 11.9% בתוך שלוש שנים, מ-71,742 ל-63,241. במקביל, גדל מספר תלמידי כיתה א' בחינוך החרדי ב-11.2%, מ-40,255 ל-44,761.

מניתוח הנתונים עולה כי אם תימשך מגמה זו של השנים האחרונות, כבר בשנת הלימודים תשצ"א (2030/2031) יעלה מספר תלמידי כיתה א' בחינוך החרדי על מספרם בחינוך הממלכתי-עברי, והחינוך החרדי יהיה לזרם הגדול ביותר מבין ארבעת זרמי החינוך בכיתה א'. נתוני גני הילדים מצביעים על

מגמה דומה ומוקדמת יותר, ועל פיהם החיתוך בגנים צפוי להתרחש כשנה לפני החיתוך בכיתה א'.

בחינת הגורמים השונים אשר יכולים להביא לירידה זו של מספר התלמידים בזרם החינוך הממלכתי-עברי מצביעה על כך שהסיבה העיקרית נובעת מירידה בילודה: כפי הנראה, מגמת הבלימה בילודה בשנים האחרונות בישראל נובעת, בין השאר, מירידה משמעותית בילודה בקרב הורים המשתייכים לזרם הממלכתי-עברי, לעומת זרמים אחרים, אשר משתקפת בשנים שלאחר מכן במספר תלמידי הגנים וכיתות א'. גורמים אחרים, ביניהם בעיות רישום, מעבר בין זרמים או הגירה שלילית, נשללו או נמצאו כשוליים לעומת הירידה בילודה.

התלמידים שצפויים להיכנס לכיתה א' בשנת תשצ"א כבר נולדו, ולכן התחזית לטווח של חמש שנים נשענת על מחזורים קיימים. השינוי צפוי להתקדם עם המחזורים אל בית הספר היסודי, ובתוך כעשור להשפיע על הרכב החטיבות העליונות. עם זאת, התחזית מניחה את המשך המגמה של השנים האחרונות, ולכן יש להתייחס אליה כאומדן ולא כתחזית ודאית.

תוכן עניינים

תקציר מנהלים 3

מבוא 6

חלק ראשון:
מתודולוגיית המחקר 9

חלק שני:
תלמידי כיתה א' - מגמות מרכזיות ותחזית לשנים הקרובות 11

חלק שלישי:
נתוני גני הילדים וירושלים כמקרה בוחן 14

חלק רביעי:
הגורמים העיקריים לשינוי המגמה 17

חלק חמישי:
סיכום ומסקנות 21

ביבליוגרפיה 22

מבוא

רקע כללי - זרמים במערכת החינוך הישראלית

מערכת החינוך הישראלית מורכבת מארבעה זרמים עיקריים, המוגדרים לפי קבוצות האוכלוסייה העיקריות המאפיינות כל זרם: החינוך הממלכתי-עברי (ממלכתי יהודי שאיננו דתי), החינוך הממלכתי-דתי, החינוך הממלכתי-ערבי (אשר מהווה חלק מהזרם הממלכתי) והחינוך החרדי (הכולל הן את הממלכתי-חרדי והן את כל מוסדות החינוך החרדיים הפרטיים)[1]. החינוך החרדי פועל ברובו מחוץ למערכת הממלכתית: הרוב המכריע של התלמידים בחינוך החרדי לומדים במוסדות מוכרים שאינם רשמיים ובמוסדות פטור, שאינם חלק מהחינוך הממלכתי, אך כפופים לפיקוח משרד החינוך וממומנים באופן מלא או חלקי על ידי המדינה. על כלל הזרמים חל חוק לימוד חובה, התש"ט-1949, הקובע את גילי חובת הלימוד ואת הזכאות לחינוך חינם.

במהלך שני העשורים האחרונים השתנה בהדרגה הרכב התלמידים במערכת החינוך בין הזרמים השונים; בשנים 2005-2023 ירד משקלו היחסי של החינוך העברי שאינו חרדי מ-61.3% ל-57.3% מכלל התלמידים, ומשקלו של החינוך החרדי עלה מ-14.2% ל-19.8% (הלמ"ס, 2023). במהלך שנים אלה, גדלה האוכלוסייה החרדית בקצב של כ-4% בשנה, המהיר ביותר בהשוואה לאוכלוסיות במדינות המפותחות (מלאך וכהנר, 2022).

לאורך השנים הצביעה קהילת המחקר הישראלית על השינויים הצפויים בהרכב האוכלוסייה, ועל השלכות השינויים האלה על אופייה החברתי והכלכלי של מדינת ישראל. עם זאת, המגמות אשר הוצגו במחקרים השונים היו יחסית איטיות, והוערך כי השפעתן תורגש רק בטווח הרחוק, כאשר תחזיות ארוכות טווח מיקמו את נקודות המפנה המרכזיות במחצית השנייה של המאה. כך, הילדים החרדים יהוו כמחצית מהילדים בישראל בני 0-14 רק סביב שנת 2065 (בן-דוד, 2019; הלמ"ס, 2017), או שהחינוך החרדי יהווה כשליש מכלל התלמידים רק בשנת 2060 (הלמ"ס, 2023).

1. אמנם על פי חוק חינוך ממלכתי ישנם רק שני זרמים במערכת החינוך: הממלכתי והממלכתי-דתי, אך בפועל נהוג לחלק את המערכת ל-4 זרמים על פי קבוצות האוכלוסייה העיקריות המאפיינות אותה, כאמור במבוא.

אולם, נתונים עדכניים של משרד החינוך מהשנים האחרונות מצביעים על כך שהמגמות המרכזיות בדבר השינויים בהתפלגות אוכלוסיית התלמידים בין הזרמים השונים כפי שהוצגו לאורך השנים התקדמו בפועל בקצב מהיר הרבה יותר, אשר משתקף בראש ובראשונה ביחס הזרמים בשכבת כיתות א' ובגני הילדים.

מטרת המחקר

לגודלם היחסי של זרמי החינוך השפעה ניכרת על מערכת החינוך עצמה, ובכלל זה על תכנון מבנים, כוח אדם ותקציב, ובטווח הארוך גם על שוק העבודה ועל עתידה הכלכלי של ישראל. מכאן, כי לשינויים במגמות בכל אחד מן הזרמים השלכות קריטיות בנוגע לתכנון מדיניות חברתית-כלכלית בכלל, ומדיניות חינוך בפרט.

מטרתה המרכזית של עבודה זו הינה לתאר את המגמות המרכזיות בזרמים השונים במערכת החינוך בשנים האחרונות, ולגבש על בסיסן תחזית מעודכנת לשנים הקרובות. המחקר בוחן ארבע שאלות מרכזיות: האם חל בשנים האחרונות שינוי מגמה ממשי במספר תלמידי כיתה א' בחינוך הממלכתי-עברי, ומתי?; האם ומתי יעלה מספר תלמידי כיתה א' בחינוך החרדי על מספרם בחינוך הממלכתי-עברי?; האם נתוני גני הילדים, שבהם לומדים תלמידי כיתה א' של השנים הבאות, תומכים במגמה?; ומהם הגורמים המרכזיים לשינוי בהרכב הזרמים.

ממצאים מרכזיים

1. **אם מגמת השנים האחרונות תימשך, כבר בשנת 2031 (ספטמבר 2030) הזרם החרדי יעבור את הזרם הממלכתי-עברי ויהיה לזרם הגדול ביותר במערכת החינוך בשכבת כיתות א'; בהתאמה, בשנת 2030 הזרם החרדי יהפוך לגדול ביותר בקרב גני הילדים**
2. **ירידת חלקו של הזרם הממלכתי-עברי נובעת בעיקרה מירידה נומינלית ומתמשכת במספר התלמידים בזרם ולא משינוי בקצב הגידול בזרמים האחרים**
3. **המנוע המרכזי לירידה במספר התלמידים בזרם הממלכתי-עברי הינו הילודה**

מבנה העבודה הוא כדלקמן: החלק הראשון מתאר את מתודולוגיית המחקר. החלק השני מציג את הממצאים לגבי תלמידי כיתה א'. החלק השלישי מתקף את הממצאים באמצעות נתוני גני הילדים, ומציג מבט עומק על מערכת החינוך בירושלים כמקרה בוחן. החלק הרביעי בוחן את גורמים המרכזיים לשינוי המגמה. החלק החמישי מסכם ומציע כיווני המחקר עתידיים.

חלק ראשון: מתודולוגיית המחקר

מקורות הנתונים ועיבודם

מקור הנתונים העיקרי הוא מערכת הנתונים של משרד החינוך (אתר "מבט רחב"), הכוללת כ-969 אלף רשומות של מספר תלמידים וכיתות לפי שנה, מוסד, יישוב, מגזר, פיקוח, מעמד משפטי ושכבה. אלא אם צוין אחרת, כל הנתונים המוצגים במסמך מבוססים על מקור זה, בעיבוד אמפייר. הנתונים קובצו לרמת זרם-שנה, תוך איחוד שמות שכבות הגן שהשתנו לאורך השנים.

מהימנות הנתונים נבדקה באמצעות השוואה למקור בלתי תלוי: בשנים 2008-2015 הפער בין נתוני משרד החינוך לנתוני הלמ"ס על גני הילדים לא עלה על 0.5%. כמקור משלים לתיקוף שימשו נתוני הלידות החי של הלמ"ס.

הגדרות ומונחים מרכזיים

סיווג הזרם החינוכי נקבע לפי הפיקוח והמגזר בנתוני משרד החינוך, כדלהלן:

זרם	הגדרה בנתוני משרד החינוך
ממלכתי-עברי	פיקוח ממלכתי, מגזר יהודי (ללא ממלכתי-דתי)
ממלכתי-דתי	פיקוח ממלכתי-דתי
חינוך חרדי	פיקוח חרדי, כולל מוסדות מוכרים שאינם רשמיים ומוסדות פטור המדווחים למשרד
ממלכתי-ערבי	מגזר ערבי, בדואי, דרוזי וצ'רקסי

לאורך עבודה זו, לעיתים נתייחס לגודלם של הזרמים השונים מתוך כלל התלמידים, ולעיתים נרצה להתמקד בגודלם ביחס לכלל הזרמים היהודיים. לפיכך, מעתה ואילך "הזרמים היהודיים" משמעותם הזרם הממלכתי-עברי, ממלכתי-דתי וחרדי.

מכיוון שהרישום בגני הילדים אינו אחיד לפי סוג הגן (חובה, טרום-חובה

וכו'), בעבודה זו המונח "גני ילדים" כולל את כל שכבות הגן, קרי: בני 3-5; שלושה מחזורי גיל בכל שנה. מכיוון שבשנים 2013-2015 גדל הרישום לגנים באופן משמעותי, בעיקר בחינוך הממלכתי-עברי, בעקבות הרחבת חינוך חינם מגיל 3 לפי המלצות ועדת טרכטנברג[2], ניתוח המגמות בגנים מתמקד בשנים 2015 ואילך.

שנת הלימודים מתחילה בחודש ספטמבר, כאשר הרישום בנתוני משרד החינוך מבוצע לפי השנה העברית הרלוונטית. למען הנוחות, בעבודה זו, כמקובל בנתוני משרד החינוך, כל שנת לימודים מסומנת לפי השנה הלועזית שבה היא מסתיימת. לדוגמה, 2026 היא שנת הלימודים תשפ"ו (2025/26), ו-2031 היא תשצ"א, הנפתחת בספטמבר 2030.

מגבלות המחקר

הממצא המרכזי, שלפיו זרם החינוך החרדי יעקוף את זרם הממלכתי-עברי במספר התלמידים בכיתה א' בשנת תשצ"א, מבוסס על הארכת המגמה שנצפתה בשנים שאחרי שינוי המגמה. לפיכך יש לקרוא את המספרים בכפוף להסתייגויות הבאות.

ראשית, התחזית מניחה שהמגמה של השנים האחרונות תימשך. שינויי מדיניות, הגירה או שינוי בדפוסי הילודה עשויים לשנות אותה, ולכן אופק התחזית הוגבל לשנת 2035. שנית, מגמת הירידה במספר התלמידים בשכבת כיתות א' מתרחשת בין השאר בשנות הקורונה ומלחמת רוסיה-אוקראינה, אשר עשויות להסביר חלק מהמגמות הירידה. עם זאת, ניתוח הגורמים המרכזיים לירידה כפי שמובא בחלק ארבע מלמד שאין אלה הגורמים העיקריים, אף כי לא ניתן להפריד את השפעתם במלואה. שלישית, סיווג "חרדי" נשען על הפיקוח של משרד החינוך. ילדים במוסדות שאינם מדווחים למשרד אינם נספרים, ולכן האמדן לגבי החינוך החרדי שמרני.

2. לפני הרחבת חינוך חינם לגילאי 3-4 לכלל האוכלוסייה, בפועל הנוהג חינוך חיוך חינם לגילאים אלה ברשויות מקומיות במדרג סוציו-אקונומי נמוך (1-3), המאופינות בעיקר באוכלוסייה ערבית וחרדית. משכך, הקפיצה המשמעותית ביותר בשנים אלה ברישום לגני הילדים התרחשה בחינוך הממלכתי-עברי והממלכתי-דתי.

חלק שני: תלמידי כיתה א' - מגמות מרכזיות ותחזית לשנים הקרובות

בחלק זה נציג את הממצאים המרכזיים של עבודה זו. הבחירה בהסתכלות על כיתות א' הינה ששכבת כיתה א' מהווה את האינדיקציה הראשונה והמדויקת ביותר לגבי המגמות המרכזיות בזרמי מערכת החינוך בשנים הקרובות. בניגוד לגני הילדים, שם מערכת הרישום אינה אחידה בין שלוש שכבות הגיל השונות, שכבת כיתה א' הינה אחידה בין כל הזרמים והרשויות המקומיות השונות מבחינת רישום.

שינוי מגמה בשנים האחרונות

בין שנת 2005 לשנת 2023 גדל מספר תלמידי כיתה א' בזרם הממלכתי-עברי מ-52,476 תלמידים ל-71,742 תלמידים, צמיחה של 36.7% בסה"כ, עם קצב גידול שנתי ממוצע של כ-1.75%. אולם, מאז שנת 2023 מספר תלמידי כיתות א' בזרם הממלכתי-עברי יורד באופן רציף עד ל-63,241 תלמידים בשנת 2026, ירידה של 11.9%. זהו קיטון חריג ומתמשך; גם כאשר היה קיטון מסוים בשני העשורים שקדמו לכך, היה זה אירוע חד-פעמי שלא נמשך מעבר לשנה בודדת.

במקביל, מספר תלמידי כיתה א' בחינוך החרדי גדל מ-20,408 תלמידים בשנת 2005 ל-44,761 תלמידים בשנת 2026, פי 2.2, בקצב שנתי ממוצע של 3.8%. בפרט, מאז שנת 2023 גדל הזרם ב-4,506 תלמידים, עלייה שנתית מוצעת של כ-3.85%, בדומה למגמה ארוכת הטווח וללא סימני האטה. הזרם הממלכתי-דתי והזרם הממלכתי-ערבי שמרו על צמיחה מתונה ויחסית יציבה בשנים האחרונות, ללא שינוי מהותי לעומת שני העשורים שקדמו להם.

כך, בעוד שבשנת 2023 היו בזרם הממלכתי-עברי כ-31,500 תלמידים יותר מאשר בחינוך החרדי, בשנת 2026 הצטמצם הפער לכ-18,500 תלמידים, ירידה של 41% בפער תוך שלוש שנים בלבד. לצורך השוואה, משנת 2017, בה הפער בין שני הזרמים הגיע לשיא של כ-36 אלף תלמידים, ועד לשנת 2023 קטן הפער בכ-13% בלבד תוך שש שנים.

תחזית לשנים 2027-2035

הממצאים לגבי תלמידי כיתה א' מלמדים כי חל שינוי מגמה ברור במספר תלמידי החינוך הממלכתי-עברי, בעוד הצמיחה בחינוך החרדי נמשכת ללא שינוי. בהתאם לכך, נבנתה תחזית על סמך המגמה הכללית בכל זרם בחמש השנים האחרונות (2022-2026), על מנת לבחון כיצד מגמת השנים האחרונות, באם תמשיך, תשפיע על התפלגות הזרמים השונים במערכת החינוך.

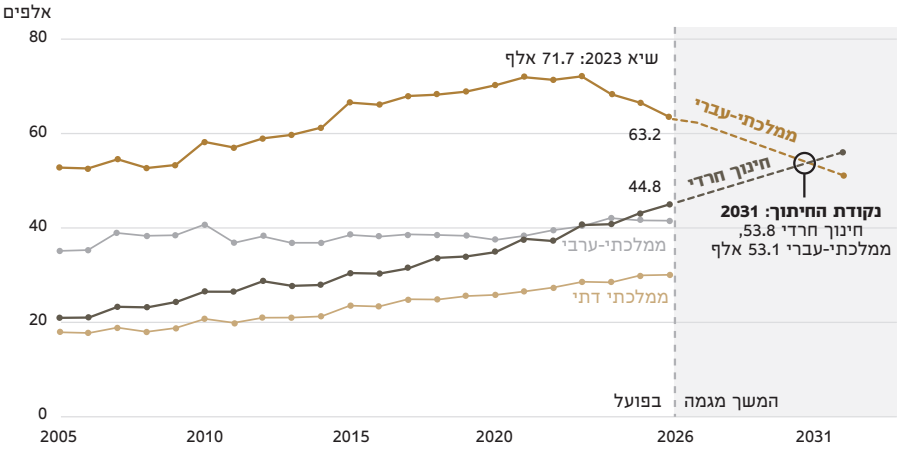
בכיתה א' נרשמה ירידה ראשונה כבר בשנת 2022 (מ-71,572 ל-71,171 תלמידים), ולאחר עלייה קלה בשנת 2023 (ל-71,742 תלמידים) החלה ירידה חדה ורצופה; לכן תקופת החישוב בכיתה א' מתחילה בשנת 2022. אופק התחזית הוגבל לשנת 2035, משום שהארכת קו מגמה לינארי מתאימה לטווח של שנים ספורות בלבד, ואינה מביאה בחשבון האטה או האצה אפשרית של המגמה.

על פי התחזית, כאשר החינוך הממלכתי-עברי ממשיך לרדת והחינוך החרדי לעלות, נקודת החיתוך בין שני הזרמים צפויה להתרחש בשנת הלימודים תשצ"א (2030/2031).

איור 1: תלמידי כיתה א' לפי זרם, 2005-2026, ותחזית

בתשצ"א (2031) החינוך החרדי צפוי לעקוף את הממלכתי-עברי בכיתה א'

תלמידי כיתה א' לפי זרם, באלפים | 2005-2026 בפועל; 2027-2032 המשך מגמה הליניארית של 2022-2026

מקור: משרד החינוך (2026), אתר "מבט רחב"; עיבוד אמפייר. הערה: התחזית מבוססת על הארכת קו מגמה ליניארי שחושב לשנים 2022-2026.

ניתוח רגישות מראה כי שנת החיתוך אינה תלויה בבחירה זו: בכיתה א' מתקבלת שנת חיתוך זהה (תשצ"א) בחלונות 2022-2026, 2023-2026 ו-2024-2026.

הרכב כיתה א' בשנת המפנה

בשנת 2031 צפוי החינוך החרדי להפוך לזרם הגדול ביותר מבין ארבעת הזרמים בכיתה א'. בשנת 2026 מהווה זרם הממלכתי-עברי 35.3% מתלמידי כיתה א', החינוך החרדי 25.0%, הממלכתי-ערבי כ-23% והממלכתי-דתי כ-17%. בשנת 2031 צפוי חלקו של הממלכתי-עברי לרדת ל-28.8%, וחלקו של החינוך החרדי לעלות ל-29.2%.

בתוך החינוך היהודי (ממלכתי-עברי, ממלכתי-דתי וחרדי) לומדים כבר כיום בחינוך הממלכתי-עברי פחות ממחצית מתלמידי כיתה א': חלקו ירד מ-58% בשנת 2005 ל-45.9% בשנת 2026, והוא נמוך מ-50% כבר משנת 2024.

ההרכב הצפוי (באלפי תלמידים)

בתוך פחות מעשור צפוי זרם החינוך החרדי להיות כשליש מתלמידי כיתה א' ומילדי הגנים, וזרם הממלכתי-עברי, פחות מרבע.

הרכב והתפלגות התלמידים 2026-2035 (אלפי תלמידים)

זרם	כיתה א' 2026	כיתה א' 2031	כיתה א' 2035	גנים 2026	גנים 2030	גנים 2035
ממלכתי-עברי	63.2	53.1	44.6	174.6	148.9	115.2
חינוך חרדי	44.8	53.8	61.0	142.2	154.7	168.8
ממלכתי-ערבי	41.2	44.0	46.0	118.3	122.2	126.8
ממלכתי-דתי	29.8	33.3	36.0	97.4	101.9	107.6
שיעור תלמידי הממלכתי-עברי מסה"כ	35.3%	28.8%	23.8%	32.8%	28.2%	22.2%
שיעור תלמידי החינוך החרדי מסה"כ	25.0%	29.2%	32.5%	26.7%	29.3%	32.6%

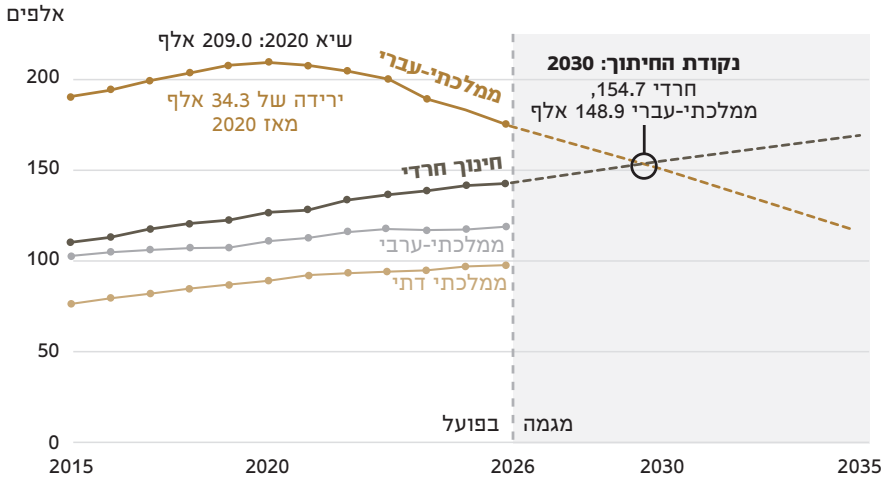
חלק שלישי: נתוני גני הילדים וירושלים כמקרה בוחן מגמות ברישום לגני הילדים

כאמור, הניתוח המרכזי בעבודה זו התבצע בעבור כיתות א', שכן זהו השנתון הבודד הראשון בו ישנם נתונים מהימנים לפי זרמים, לעומת גני הילדים - שם עקב סוגי הגנים השונים לא ניתן להפריד בין שלושת השנתונים המרכיבים אותם.

עם זאת, ביצענו ניתוח דומה על כלל ילדי הגנים, על מנת לראות האם המגמה הכללית משתקפת גם שם. נמצא, כי נתוני גני הילדים תומכים בממצאים לגבי כיתה א': המגמות שנמצאו בכיתה א' מופיעות גם בגנים, ובמועד מוקדם יותר. מאחר שילדי הגנים של היום הם אלו הצפויים להיות תלמידי כיתה א' של השנים 2027-2029, הממצאים מחזקים את התחזית לכיתה א' בשנים הקרובות.

איור 2: ילדים בגני הילדים לפי זרם, 2015-2026

בגני הילדים החינוך החרדי צפוי לעקוף את הממלכתי-עברי כבר בתש"צ (2030)
ילדים בגני ילדים (גילאי 3-5) לפי זרם, באלפים. 2015-2026
בפועל; מעבר לכך מגמה ליניארית של 2021-2026

מקור: משרד החינוך (2026), אתר "מבט רחב"; עיבוד אמפייר. הערה: "ממלכתי-ערבי" כולל את החינוך הבדואי, הדרוזי והצ'רקסי.

בגני הילדים הגיע זרם הממלכתי-עברי לשיא בשנת 2020, ל-208,957 ילדים, ומאז הוא יורד שש שנים ברציפות, ל-174,628 ילדים בשנת 2026, ירידה של 16.4%. כלומר, בגנים החלה הירידה כבר בשנת 2021.

באותה תקופה גדל זרם החינוך החרדי בגנים ב-16,109 ילדים, גידול של 12.8%, זרם הממלכתי-דתי ב-9.6% וזרם הממלכתי-ערבי ב-7.1%. סך הילדים בגנים ירד במידה מתונה בלבד, מ-547.4 אלף ילדים בשנת 2023 ל-532.5 אלף ילדים בשנת 2026 (ירידה של 2.7%), כך שעיקר הירידה מרוכז בזרם הממלכתי-עברי.

הגן מקדים את כיתה א'

שיעור הילדים החרדים בגנים (26.7%) כבר גבוה משיעורם בכיתה א' (25.0%), ושיעור הילדים בזרם הממלכתי-עברי בגנים נמוך משיעורם בכיתה א' (32.8% לעומת 35.3%). המשמעות היא שהשינוי בכיתה א' טרם מיצה את עצמו, והמחזורים הבאים קטנים עוד יותר.

בגנים הפער בין הממלכתי-עברי לחרדי נסגר בקצב ממוצע של כ-9,600 ילדים בשנה, על פי קו המגמה לשנים 2021-2026. שנת החיתוך הצפויה היא שנת תש"צ (2030), עם כ-154.7 אלף ילדים בזרם החינוך החרדי לעומת כ-148.9 אלף בזרם הממלכתי-עברי. כלומר, החיתוך בגנים קודם בשנה לחיתוך בכיתה א', כפי שמצופה ממדד מקדים.

כמו כן, מספר הגנים הממלכתיים-עבריים ירד מ-8,371 גנים בשנת 2023 ל-7,841 גנים בשנת 2026, ירידה של 530 גנים (6.3%), וממוצע הילדים בגן ירד מ-23.9 ל-22.3.

מבט עומק: מערכת החינוך בירושלים

ירושלים, העיר הגדולה בישראל, ממחישה את עומק השינוי: נכון להיום, הזרם הממלכתי-עברי בירושלים הוא זרם החינוך הקטן ביותר מבין ארבעת הזרמים השונים.

נכון לשנת 2026, הזרם הממלכתי-עברי מהווה 7.4% בלבד מכלל תלמידי כיתה א' בחינוך העברי בירושלים, והחינוך החרדי מהווה 44.6%. בהסתכלות על זרמי החינוך היהודיים בלבד, הזרם הממלכתי-עברי מהווה 11.6%, בעוד שהזרם הממלכתי-דתי מהווה 18.3% והזרם החרדים 70.1%.

זרם	תלמידי כיתה א', תשפ"ו	חלק מהחינוך היהודי בכיתה א'	חלק מכלל תלמידי כיתה א'
חינוך חרדי	9,514	70.1%	44.6%
ממלכתי-ערבי	7,776	-	36.4%
ממלכתי-דתי	2,485	18.3%	11.6%
ממלכתי-עברי	1,570	11.6%	7.4%
סה"כ	21,345	100%	100%

חלקו של זרם הממלכתי-עברי מתלמידי כיתה א' בזרמי החינוך היהודיים בעיר ירד מ-25.4% בשנת 2005 ל-18.5% בשנת 2015 ול-11.6% בשנת 2026. עד שנת 2021 נשמר בזרם זה מספר יציב של כ-2,000 תלמידי כיתה א', ומאז ירד המספר ל-1,570, ירידה של 24%. באותה תקופה כמעט הוכפל מספר תלמידי כיתה א' בחינוך החרדי בעיר, מ-4,987 תלמידים בשנת 2005 ל-9,514 תלמידים. מקרב כלל זרמי החינוך, חלקו של זרם הממלכתי-עברי מתלמידי כיתה א' ירד מ-11.6% בשנת 2005 ל-11.7% ול-7.4% בשנת 2026.

נתוני הגנים בעיר מלמדים שהמגמה תימשך. מספר הילדים בגנים הממלכתיים-יהודיים בירושלים ירד מ-6,436 ילדים בשנת 2015 ל-4,352 ילדים בשנת 2026, ירידה של 32%, וחלקם בגני החינוך היהודי בעיר עומד על 10.6% בלבד, ו-6.8% מקרב כלל זרמי החינוך, נמוך מחלקם בכיתה א'.

חלק רביעי: הגורמים העיקריים לשינוי המגמה

כפי שניתן לראות בניתוח המגמות בחלק הקודם, עיקר השינוי בהתפלגות בין הזרמים השונים במערכת החינוך נובע מירידה משמעותית במספר התלמידים בזרם הממלכתי-עברי.

בחלק זה נבחן מספר הסברים אפשריים למגמות הללו: מעבר של משפחות או של מוסדות בין זרמים; הגירה שלילית; עיוותי רישום. לבסוף, נציע כי שינוי המגמה מוסבר באמצעות שינוי מגמה בילודה באוכלוסייה הכללית.

מעבר תלמידים בין זרמי חינוך

בחנו האם שינוי המגמה מוסבר באמצעות מעבר בין זרמי החינוך, לדוגמה מעבר של בית ספר מהזרם הממלכתי עברי לממלכתי דתי, או, שינוי בבחירת ההורים מחינוך בזרם הממלכתי לזרם הדתי או החרדי. לצורך הבחינה הנחנו כי מעבר כזה יבוא לידי ביטוי בשינוי בהתפלגות התלמידים בתוך רשות מקומית, כך שבמקביל לירידה במספר התלמידים בזרם חינוך אחד יתורגם לעלייה בזרם חינוך אחר.

הבדיקה העלתה כי ב-183 מתוך 214 רשויות מקומיות ירד מספר הילדים בחינוך הממלכתי-עברי (גן וכיתה א') בין שנת 2023 לשנת 2026. ב-116 מהן לא נרשם גידול מקביל בחינוך הממלכתי-דתי או בחינוך החרדי. הקשר ברמת הרשות בין הירידה בחינוך הממלכתי-עברי לבין הגידול בחינוך הממלכתי-דתי ובחינוך החרדי חלש מאוד. עשרים רשויות אחראיות ל-62% מסך הירידה. בטבלה שלהלן מוצגות שמונה הרשויות שבהן נרשמה הירידה הגדולה ביותר:

רשות	שינוי בממלכתי-עברי (גן וכיתה א')	שינוי בממלכתי-דתי ובחרדי
תל אביב-יפו	ירידה של 2,770	עלייה של 69
פתח תקווה	ירידה של 1,930	ירידה של 76
חולון	ירידה של 1,701	עלייה של 245
חיפה	ירידה של 1,418	ירידה של 38
ירושלים	ירידה של 1,326	עלייה של 1,651
נתניה	ירידה של 1,302	עלייה של 310
אשדוד	ירידה של 1,185	עלייה של 152
ראשון לציון	ירידה של 1,082	עלייה של 300

אפקט הגירה שלילית או עיוותי רישום

על מנת לבחון את האפשרות של השפעת הגירה שלילית על שינוי המגמה, או בבעיות רישום, השוונו את נתוני כיתה א' לנתוני שכבות גיל אחרות, ולנתוני הילודה.

במסגרת ההשוואה לשכבות גיל אחרות, הנחנו כי אילו הירידה בזרם הממלכתי-עברי הייתה נובעת מהגירה שלילית, כלומר מעזיבה של משפחות עם ילדים את הארץ, היא הייתה צפויה להתבטא לא רק בכיתה א' אלא גם בשכבות הגיל הבוגרות יותר. בעת הגירה שלילית העוזבים צפויים להגר עם ילדים בכל הגילים, ולכן מחזורים שכבר לומדים במערכת היו מצטמצמים משנה לשנה. הנתונים מראים כי המחזורים נשארים יציבים לאחר הכניסה למערכת. היחס בין תלמידי כיתה ב' בשנה מסוימת לתלמידי כיתה א' באותו זרם בשנה שלפניה עומד על 0.99-1.00 לאורך כל העשור (0.998 בשנת 2026), כלומר כמעט כל תלמידי כיתה א' ממשיכים ללמוד באותו זרם גם בשנה שלאחר מכן. מכאן שהגירה שלילית אינה יכולה להסביר את הירידה. אין ירידה במספר הילדים במערכת לאחר שנכנסו אליה, אלא המחזורים הנכנסים לזרם הממלכתי-עברי קטנים מלכתחילה.

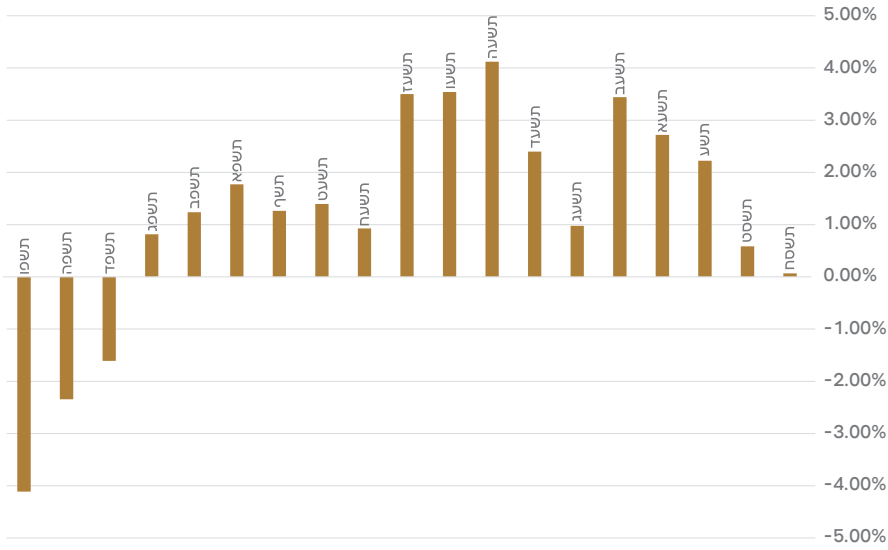
בנוסף, נתונים אלו שוללים את האפשרות להסביר את שינוי המגמה בעיוותי רישום ייחודיים לכיתה א', או לגני הילדים, שכן, כאמור, הנתונים עקביים גם בשכבות הגיל האחרות.

נתוני לידות חי

במסגרת ההשוואה לנתוני לידות חי, נמצא כי בכל השנים 2017-2026 ממוצע הילדים לשכבת גיל בגני הילדים קרוב מאוד למספר הלידות החי בשנים המקבילות, בפער של עד 3%. מספר הלידות הכולל התייצב סביב 182-184 אלף בשנים 2016-2019 וירד ל-177 אלף בשנת 2020. מכיוון שמספר לידות החי כפי שמדווח על ידי הלמ"ס אינו מחולק לקבוצות אוכלוסיה בתוך האוכלוסייה היהודית, לא ניתן לדעת באופן ישיר האם הירידה המשתקפת במערכת החינוך הינה תוצאה של מגמות בילודה. אף על פי כן, ההתאמה בין מספר הלידות למספר הנרשמים לגנים ולכיתות א' מלמדת שסך הילדים במערכת אכן משקף את הילודה, ובכך ניתן לשלול בעיות רישום שונות כסיבות לירידתו של הזרם הממלכתי-עברי. ממצאים אלה מצביעים על כך שההאטה בילודה כפי שמדווחת בנתוני הלמ"ס מרוכזת באוכלוסייה ששולחת את ילדיה לזרם החינוך הממלכתי-עברי, בעוד שבאוכלוסיות האחרות הפריון נותר גבוה.

על מנת לנטרל תנודות חד-שנתיות השתמשנו בממוצע נע של שלוש שנים, המאפשר לזהות את המגמה בניכוי תנודות חריגות. קצב הגידול השנתי הממוצע במספר תלמידי כיתה א' בזרם הממלכתי-עברי, בשנים תשס"ח-תשפ"ו. כפי שניתן לראות באיור 3 להלן, לאורך רוב התקופה נרשם בזרם גידול חיובי ויציב, בקצב ממוצע של כ-1.75% בשנה. בשנים 2021-2023 התקרב קצב הגידול לאפס, ובשנים האחרונות הפך לשלילי, עד לירידה ממוצעת של כ-4% בשנה בשלוש השנים האחרונות. ירידה מתמשכת זו, שלא נרשמה קודם לכן בתקופה הנבדקת, מתיישבת עם ההאטה בילודה שתוארה לעיל, בהתחשב בפער של כשש שנים בין מועד הלידה למועד הכניסה לכיתה א'.

איור 3: גידול ממוצע בתלמידי כיתות א- ממלכתי עברי (ממוצע נע 3 שנים) - תשס"ח (2007/08)-תשפ"ו (2025/26)

בנוסף על כך, ניתן להסיק שגם הגירה שלילית אינה הגורם העיקרי לירידה. אילו עזבו את הארץ משפחות רבות עם ילדים, היה נוצר פער בין גודל המחזורים במערכת לבין מספר הלידות בשנים המקבילות, ופער כזה לא נמצא.

חלק חמישי: סיכום ומסקנות

מחקר זה בחן את השינויים בהרכב זרמי החינוך בכיתה א' ובגני הילדים בישראל על בסיס נתונים מנהליים של משרד החינוך בשנים 2005-2026. הממצאים מצביעים על שינוי מגמה בחינוך הממלכתי-עברי החל בשנת 2023, לאחר כשני עשורים של צמיחה, לעומת המשך צמיחה יציבה בחינוך החרדי. נתוני גני הילדים מצביעים על מגמה דומה, המקדימה את כיתה א' בהתאמה.

בהנחה שהמגמות שנצפו מאז שינוי המגמה יימשכו, החינוך החרדי צפוי לעקוף את החינוך הממלכתי-עברי בגני הילדים בשנת תש"צ (2030) ובכיתה א' בשנת תשצ"א (2031). בשנת 2035 צפוי החינוך החרדי להוות כשליש מתלמידי כיתה א', וחלקו של החינוך הממלכתי-עברי צפוי לרדת אל מתחת לרבע. אף שמדובר בשכבת גיל אחת ולא בכלל התלמידים, מועדים אלה מוקדמים במידה ניכרת מנקודות המפנה שהוצגו בתחזיות ארוכות הטווח, אשר ייחסו לחינוך החרדי כשליש מכלל התלמידים רק בשנת 2060 (הלמ"ס, 2023), או כמחצית מהילדים בישראל סביב שנת 2065 (בן-דוד, 2019).

ניתוח הגורמים מצביע על כך שהשינוי נוצר במחזורים הנכנסים. לא נמצאה עדות לנשירה של תלמידים לאחר הכניסה למערכת, סך הילדים במערכת תואם את מספר הלידות החי, ומעבר משפחות בין זרמים באותה רשות מקומית אינו נראה הגורם העיקרי. ההסבר המתיישב ביותר עם הנתונים הוא האטה בילודה באוכלוסייה ששולחת את ילדיה לחינוך הממלכתי-עברי, לעומת קבוצות אוכלוסייה אחרות.

לממצאים השלכות על תכנון מערכת החינוך בטווח הקצר, ובכלל זה הקצאת מבנים, כיתות וכוח אדם בין הזרמים, ובטווח הארוך על הרכב שנתוני הגיוס וכוח העבודה.

ביבליוגרפיה

בן-דוד, ד' (2019). עושים (לומדים) חשבון בישראל: מגמות דמוגרפיות מנוגדות וליבת לימודים [מזכר מדיניות]. מוסד שורש למחקר כלכלי-חברתי.

הוועדה לשינוי כלכלי-חברתי (2011). דין וחשבון הוועדה לשינוי כלכלי-חברתי (ועדת טרכטנברג).

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2017). תחזיות אוכלוסייה לישראל לטווח ארוך: 2015-2065.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2023). תחזית תלמידים למערכת החינוך, לשנים 2025-2060. הודעה לתקשורת 204/2023, 27 ביוני 2023.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (שנים שונות). לידות חי. השנתון הסטטיסטי לישראל.

חוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953.

חוק לימוד חובה, התש"ט-1949.

מלאך, ג' וכהנר, ל' (2022). שנתון החברה החרדית בישראל 2022. המכון הישראלי לדמוקרטיה.

משרד החינוך (2026). מבט רחב: נתוני תלמידים וכיתות לפי מוסד, יישוב, מגזר, פיקוח, מעמד משפטי ושכבה, 2005-2026. נדלה באוקטובר 2026.